

Розділ 3. Метаморфози фахової підготовки: потреби практики

УДК 371.48

Білоцерківець Ірина Петрівна

молодший науковий співробітник

Державна науково-педагогічна бібліотека імені В. О. Сухомлинського, м. Київ, Україна

ДУХОВНІ ЦІННОСТІ У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ВИМІРІ

Орієнтація на високодуховне має плекатися у дитини ще змалечку, у родині, і підкріплюватися навчально-виховним процесом як провідною діяльністю дитини. Завдяки духовності особистість стає сильнішою, легше долає труднощі, які трапляються на її життєвому шляху, підвищується здатність особистості відповідати на виклики сучасності та адекватно на них реагувати, приймати виважені рішення у складних ситуація. Дитина має з дитинства розуміти своє призначення у житті: приносити користь іншим людям, суспільству загалом, лише у цьому випадку вона досягне внутрішньої гармонії, особистого щастя і благополуччя.

Академік І. Д. Бех вважає, що духовна дія і духовний вчинок мають бути пронизані внутрішнім смислом, а «духовними цінностями мають володіти усі люди», на відміну від професійних здібностей та компетентностей. Але Я-духовне завжди зустрічає перепони на своєму шляху, як внутрішні, так і зовнішні, і тому головна вада освітнього процесу, на думку І. Беха, полягає в тому, що «зростаюча особистість у своєму становленні зупиняється лише на знанні духовності, не стаючи її повноцінним носієм». Науковець наголошує, що потрібні широкоохоплювальні впливи, аби справжня духовність «могла набути належного престижу і в результаті цього духовно розвинена особистість стала реальністю».

Учений також стверджує, що формування духовності значною мірою залежить від оточення, в яке потрапляє учень; оточення часто виступає вирішальним фактором у становленні Я-людини.

Бібліотекознавство як наука здатне запропонувати освітньому процесу свої ресурси у вихованні високодуховних особистостей. Ситуація останніх років зумовила значні зміни у діяльності і педагогічних працівників, і науковців, що провадять дослідження в царині освіти. Актуальним стає розроблення нових технологій, методів, способів та прийомів провадження освітньої діяльності, все більша частка якої відводиться самостійній роботі учнів та студентів. Для самостійної роботи якнайкраще підійде затишна зала наукової

бібліотеки, де завжди надають кваліфіковану допомогу бібліографи, бібліотекарі, зорієнтують в «океані» інформації, допоможуть підібрати літературу з певної тематики.

Бібліографи-фахівці, як представники науки та сфери культури, мають володіти низкою компетентностей, з-поміж них:

–Ціннісно-сміслові (осмислення духовності та керованість у повсякденному житті вищими духовними принципами);

–Дослідницькі (постійне пізнання світу);

–Загальнокультурні (полікультурні, загальна ерудованість);

–Психологічні (уміння адаптуватися до змін, застосовувати знання з психології у професійній діяльності задля підвищення її ефективності).

Сучасний ринок праці гостро відчуває потребу в активній та відповідальній особистості, яка діє оптимально доцільно. Це ж передбачає її ґрунтовну науково-технічну підготовленість і фахову компетентність. Якраз у такі умови перегляду традиційного уявлення про цінність професії для людини та суспільства з одночасним ускладнення її змісту й операційно-технічних засобів потрапляє сучасна молодь, яка прагне здобути надійну професію, мріє про вагомі професійні досягнення й соціальний престиж. Тому проблема формування у старшокласників образу майбутньої професії та себе як майбутнього професіонала набула в останні роки особливої соціальної й індивідуально-суб'єктивної значущості.

За Дж. Равеном (2002), компетентність випускника навчального закладу визначається значущістю для нього його професії (професійної ситуації), задоволеністю нею та перспективами щодо професійного майбутнього.

До загальнопрофесійних компетентностей майбутнього бібліотекаря чи бібліографа можна віднести також:

–Адаптивність,

–Гнучкість у прийнятті рішень,

–Креативність,

–Знання з психології, позаяк бібліотекар має справу з людьми; його відмінними рисами мають стати доброзичливість та готовність допомогти,

–ІКТ-компетентність.

Слід зазначити, що у загальному вигляді структуру компетентності (теоретичні знання; вміння та навички; риси, якості особистості, досвід та поведінка; мотиви, цінності, ідеали; готовність і здатність до певних видів діяльності та до навчання впродовж життя тощо) можна представити як сукупність динамічних і статичних компонентів (Сисоєва С. О., 2012).

На завершення варто зауважити, що, згідно з науковими дослідженнями, підготовка висококваліфікованого працівника на ринку праці передбачає оволодіння учнем / студентом

не лише необхідних для майбутньої професійної діяльності компетентностей, знань, вмінь та навичок, а й виховання високих моральних якостей.

Морально-етичні уявлення і переконання, на думку автора, мають стати провідними у педагогічній діяльності та у діяльності науковця.

Отже, на сьогодні виховання моральних цінностей у підростаючого покоління стають надважливими завданнями освітньої діяльності. Бібліотеки як невід'ємна і обов'язкова, зокрема щодо самостійної роботи учня чи студента, складова освітнього та культурного простору, неодмінно має долучитися до такого виховання. Значущість духовних цінностей у соціокультурному просторі важко переоцінити: адже духовність, загальна культура людини та соціуму загалом, а також благополуччя соціального середовища взаємопов'язані.

Стосовно подальших досліджень з цього напрямку, вважаю перспективним дослідження духовності як психологічного явища на більш ґрунтовному рівні, а також дослідження компетенцій, необхідних бібліографу, вивчення їх складу, етапів формування, аналіз особливостей повсякденної праці бібліографів за змінених умов діяльності.

Джерела:

1. Бех, І.Д. Зростаюча особистість у цінності духовності / І. Д. Бех // Виховний процес: сутність та інноваційний потенціал: матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2016 рік / за ред. І. Д. Беґа, Ж. В. Петрочко. – Вип. 5. – Івано-Франківськ: НАІР, 2017. – 308 с.
2. Равен, Дж. Компетентность в современном обществе. Выявление, развитие и реализация / Равен Джон. – Москва, 2002.
3. Сисоєва, С.О. (2015). Дискусійні аспекти наукового тезаурусу нового закону України «Про вищу освіту» / С. О. Сисоєва // Неперервна професійна освіта: теорія і практика, № 1-2 (42-43).